

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت طرح و برنامه‌ریزی و تحول اداری

برنامه آموزشی شاخه کار دانش
زمینه خدمات
گروه هنر

«مهارت کتابدار مرجع»

ساعت نظری	ساعت عملی	ساعت کل
۹۰	۱۸۰	۲۷۰

کد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۴۴۰-۱۰۰-۸۱ / ف

این مهارت در اجرای توافقی همکاری مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۲ بین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۷۶ جهت اجرا در آموزش متوسطه شاخه کار دانش توسط مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی تهیه و تدوین شده و در سال ۸۱-۱۳۸۰ مورد بازنگری قرار گرفته است.

مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی
اداره برنامه‌ریزی آموزشی

مهارت کتابدار مرجع

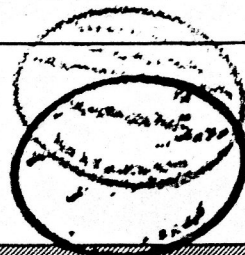
تهیه و تنظیم: گروه علمی برنامه‌ریزی درسی کار دانش

زیر نظر: حمیدرضا بهروان

بازنگری و تدوین: دکتر زهره میرحسینی، فرنوش عظیمی، دکتر حجت‌الله حسن لاریجانی

با همکاری: حسین شبلی، راضیه میانی، سرریه فاشمس

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مهری سادات حسینی

فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول: کلیات

الف - مشخصات مهارت

- تعریف مهارت
- وظایف اصلی مهارت
- ضرورت و اهمیت طراحی مهارت
- نقش و توانایی فارغ التحصیلان
- طول دوره و شکل نظام

ب - شرایط و ضوابط پذیرش

- شرایط عمومی
- شرایط اختصاصی

بخش دوم: مشخصات دروس

- جدول عناوین دروس مهارتی
- جدول محتوای دروس

بخش سوم: تکنولوژی آموزشی

- شرایط آموزشی و یادگیری دروس مهارتی

مقدمه:

هدف اصلی از سازماندهی به مجموعه‌های کتابخانه‌ها، فراهم آوردن امکان بهره‌دوری از محتوای اطلاعات آنهاست. شناخت نیازهای اطلاعاتی مراجعان به کتابخانه، آشنایی با محتوای مجموعه و برقراری ارتباط بین این دو، وظیفه‌ای اساسی در حرفه کتابداری است.

در اکثر کتابخانه‌ها اجرای این رشته از مسئولیت‌های کتابداران مرجع است و با آشنایی بیشتر از هر فرد دیگری مستقیماً با مراجعان سر و کار دارند.

براین اساس آشنایی کتابداران با منابع مرجع و راههای ارائه اطلاعات به مراجعین از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و باید در آموزشهای کتابداری مورد توجه قرار گیرد.

بفش اول: کلیات

الف - مشخصات مهارت کتابدار مرجع

- تعریف مهارت:

مهارتی است که در آن فرد قادر است در پاسخگویی به سؤالات مرجع به مراجعین و ارائه اطلاعات و منابع به کتابدار مرجع کمک نماید.

- وظایف اصلی مهارت:

۱. آشنایی با منابع مرجع ردیف اول (واژه‌نامه‌ها، دایرةالمعارف‌ها، سالنامه‌ها)
۲. آشنایی با منابع مرجع ردیف دود فارسی - عربی و لاتین (کتابشناسیها، چکیده‌نامه‌ها، فهرستها، نمایه‌نامه‌ها)
۳. پاسخگویی به مراجعان جهت برآوردن نیازهای اطلاعاتی
۴. کمک و یاری در یافتن اسناد و مدارک
۵. کمک در استفاده از انواع منابع مرجع

- ضرورت و اهمیت طراحی مهارت:

امروزه در عصر اطلاعات آنچه اهمیت دارد، اینست که میان انبوه اطلاعات تولید شده، اطلاعات مورد نیاز مراجعه‌کننده به‌موقع، سریع و آسان در دسترس فرد قرار گیرد که این عمل توسط کتابدار مرجع با برقراری ارتباط صحیح و منطقی بین خواننده و منابع ایجاد می‌شود.

- نقش و توانایی فارغ‌التحصیلان:

۱. توانایی در ایجاد برقراری ارتباط مطلوب با مراجعه‌کننده
۲. توانایی در ایجاد ارتباط صحیح بین مراجعه‌کننده و منبع مورد نظر
۳. توانایی در استفاده از انواع منابع مرجع.

- طول دوره و شکل نظام:

این دوره مشتمل بر ۷ واحد نظری و عملی است که هر واحد نظری و عملی به ترتیب ۳۰ و ۴۵ ساعت می‌باشد. همچنین ساعت برگزاری دوره مجموعاً ۲۷۰ ساعت در نظر گرفته شده است.

ب - شرایط و ضوابط پذیرش

شرایط عمومی:

- موفقیت در آزمون ورودی
- دارا بودن سلامتی کامل

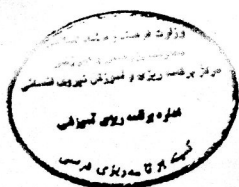

شرایط اختصاصی:

- ارائه گواهینامه مهارت فراهم آوری مواد کتابخانه‌ای
- دارا بودن علاقه و استعداد کافی به رشته کتابداری

○ ○ ○

شایان ذکر است در پایان هر مهارت آزمونی به صورت عملی و نظری به عمل می‌آید و پس از موفقیت در آزمون، گواهینامه مهارتی به فراگیر اعطا می‌گردد

بخش دوم:

مشخصات دروس

جدول عناوین دروس مهارتی کتابدار مرجع

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد			میزان ساعت			پیش نیاز	هم نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع		
۱	مرجع‌شناسی عمومی فارسی - عربی	۱	۱	۲	۳۰	۴۵	۷۵		
۲	مرجع‌شناسی عمومی لاتین	۱	۱	۲	۳۰	۴۵	۷۵		
۳	آشنایی با بانکها و پایگاههای اطلاعاتی و ریشهای بهره‌برداری از آنها	۱	۲	۳	۳۰	۹۰	۱۲۰		
	جمع	۳	۴	۷	۹۰	۱۸۰	۲۷۰		

عنوان درس: مرجع شناسی عمومی فارسی - عربی
پیش نیاز:

نظری	عملی	نوع واحد
۱	۱	تعداد واحد
۳۰	۴۵	تعداد ساعت

ردیف	سرفصل و ریز محتوا	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع ساعات
۱	آشنایی با تعریف کتاب مرجع فارسی - عربی و قواعد مرتبط (انواع، ساختار، ملاک ارزیابی) معرفی نمونه بصورت کلی	۶	-	۶
۲	شناخت منابع ردیف اول: دایرةالمعارفها، واژه نامه ها، فرهنگهای جغرافیایی، سالنامه ها، دست نامه ها و...	۶	۱۳	۱۹
۳	شناخت منابع ردیف دوه فارسی: کتابشناسی ها، چکیده نامه، فهرست ها، نمای نامه ها و...	۶	۱۲	۱۸
۴	شناخت منابع ردیف اول عربی: دایرةالمعارفها، واژه نامه ها، فرهنگهای جغرافیایی، سالنامه ها، دست نامه ها و...	۶	۱۰	۱۶
۵	شناخت نحوه منابع ردیف دوه عربی: کتابشناسی ها، چکیده نامه ها، فهرست ها، نمای نامه ها و...	۶	۱۰	۱۶
جمع		۳۰	۴۵	۷۵

منابع درسی:

- پروین، انوار: مأخذشناسی، تهران: پیام

- حری، عباس: مراجع و بهره گیری، تهران: مرکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۶

عنوان درس: مرجع‌شناسی عمومی لاتین
پیش‌نیاز:

نوع واحد	نظری	عملی
تعداد واحد	۱	۱
تعداد ساعت	۳۰	۴۵

ردیف	سرفصل و ریزمحتوا	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع ساعات
۱	آشنایی با تعریف منابع مرجع لاتین و قواعد مرتبط (انواع، ساختار، ملاک ارزیابی)، معرفی نمونه به صورت کلی	۶	-	۶
۲	شناخت منابع ردیف اول لاتین: دایرةالمعارفها، واژه‌نامه‌ها، فرهنگهای جغرافیایی، معرفی یک نمونه از هر یک	۶	۱۳	۱۹
۳	منابع ردیف اول لاتین: سالنامه‌ها، دست‌نامه‌ها، راهنماها و... معرفی یک نمونه از هر یک	۶	۱۲	۱۸
۴	شناخت منابع ردیف دوم لاتین: کتاب‌شناسی‌ها، چکیده‌نامه‌ها، معرفی یک نمونه از هر یک	۶	۱۰	۱۶
۵	شناخت منابع ردیف دود لاتین: فهرستها و نمایه‌نامه‌ها و... معرفی یک نمونه از هر یک	۶	۱۰	۱۶
جمع		۳۰	۴۵	۷۵

منابع درسی:

- میرداد، جعفر. مرجع‌شناسی عمومی

- نورالله مرادی. مرجع‌شناسی: شناخت خدمات و گنجینه‌های مرجع، تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۷۷

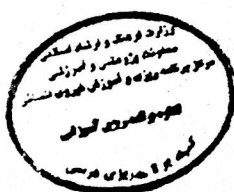
عنوان درس: آشنایی با بانکها و پایگاههای اطلاعاتی
و روشهای بهره‌برداری از آنها
پیش‌نیاز:

نوع واحد	نظری	عملی
تعداد واحد	۱	۲
تعداد ساعت	۳۰	۹۰

ردیف	سرفصل و ریزمحتوا	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع ساعات
۱	- آشنایی با تعریف بانک و اصطلاحات مرتبط: داده، فیلد، رکورد، فایل و... - تعریف پایگاه و شبکه‌های اطلاعاتی	۵	۵	۱۰
۲	شناخت نحوه تعیین عناصر بانک اطلاعاتی و انواع آنها: بانکهای اطلاعات کتابشناختی	۵	۱۵	۲۰
۳	شناخت نحوه بانکهای اطلاعات آماری و متنی	۵	۱۵	۲۰
۴	شناخت تولیدکنندگان بانکهای اطلاعاتی و واسطه‌ها (Vendors)	۵	۱۵	۲۰
۵	معرفی پایگاههای اطلاعاتی معتبر به‌صورت پیوسته	۵	۲۰	۲۵
۶	معرفی بانکهای اطلاعاتی معتبر به‌صورت ناپیوسته	۵	۲۰	۲۵
جمع		۳۰	۹۰	۱۲۰

منابع درسی:

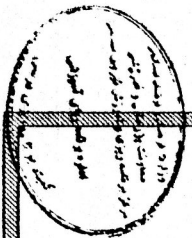
- ناصرالدین غراب، معرفی پایگاههای اطلاع‌رسانی اسلامی، تهران، خانه کتاب، ۱۳۷۹
- آتش جعفرنژاد، آشنایی با بانکهای اطلاعاتی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۹

بخش سوم:

تکنولوژی آموزشی

شرایط آموزشی و یادگیری دروس مهارت کتابدار مرجع

ویژگی‌ها، شرایط و تجهیزات مورد نیاز برای اجرا			نام درس
ویژگی‌های مدرس (درجه علمی، سوابق تخصصی و تجربی)	وضعیت سرانه فضا		
	نام کارگاه	ایجاد و ساخت کارگاه	
- کارشناس کتابداری با درجه تحصیلی لیسانس یا ۵ سال سابقه تدریس و چند سال سابقه کار	۱۰۰ مترمربع	کارگاه مرجع‌شناسی	- انواع منابع ردیف اول: دایرةالمعارفها، واژه‌نامه‌ها، سالنامه‌ها، آمارنامه‌ها و... - انواع منابع ردیف دوم: کتابشناسی‌ها، چکیده‌نامه‌ها، فهرست‌ها
	۱۰۰ مترمربع	کارگاه مرجع‌شناسی	- انواع منابع ردیف اول: دایرةالمعارفها، واژه‌نامه‌ها، سالنامه‌ها، آمارنامه‌ها به زبان لاتین اولویت به زبان انگلیسی. - انواع منابع ردیف دوم: کتابشناسی‌ها، چکیده‌نامه‌ها، فهرست‌ها به زبان لاتین اولویت به زبان انگلیسی
			- استقرار شبکه بین‌المللی به صورت قابل دسترس برای دانش‌آموزان (شبکه اینترنت) - تهیه و تدارک بانکها و پایگاههای اطلاعاتی به صورت ناپیوسته